

Nr 22

Utlåtande i anledning av motioner om barntillägg till folkpension.

Andra lagutskottet har behandlat två till lagutskott hänvisade motioner, I: 241 av herr *Pettersson, Georg*, och herr *Karlsson, Göran*, samt II: 281 av fru *Håvik m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om sådan ändring av lagen om allmän försäkring 9 kap. 1 § att syftet i motionen uppnås» samt »att som en följd härav riksdagen anhåller om ändring av 5 § Lag den 25 maj 1962 (nr 392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension».

Av motionsmotiveringen framgår att syftet med motionerna är att gällande bestämmelse om reducering av barntillägget med hänsyn till ATP-pension skall slopas.

Gällande bestämmelser

Enligt 9 kap. 1 § lagen om allmän försäkring kan barntillägg utgå till folkpension i vissa fall. Barntillägg utgår för varje barn under 16 år till den försäkrade eller den försäkrades hustru, såvida den försäkrade har den rättsliga vårdnaden om barnet eller stadigvarande sammanbor med barnet. Tilläggsförmånen utgår som tillägg endast till ålders- eller förtidspension. Vid förtida uttag av pension kan tillägget utgå först sedan pensionären fyllt 67 år. Till pension som tillkommer gift kvinna kan barntillägg inte utgå.

Barntillägget till ålderspension eller hel förtidspension utgör för år räknat 25 procent eller, om barnet är berättigat till barnpension, 10 procent av basbeloppet. (Rätt till folkpension i form av barnpension tillkommer barn, vars fader eller moder eller båda föräldrar avlidit och som inte fyllt 16 år. Barnpension utgör för år räknat 25 procent av basbeloppet eller för barn vars båda föräldrar avlidit 35 procent av basbeloppet.) Utgår förtidspension med reducerat belopp, skall barntillägget reduceras i motsvarande grad.

Barntillägget har ersatt de tidigare förmånerna enligt 1947 års lag om särskilda barnbidrag, som upphävts i samband med ikraftträdandet av lagen om allmän försäkring. I motsats till vad som var fallet med det särskilda barnbidraget är barntillägget inte inkomstprövat med hänsyn till försörjarens eller barnets inkomst. För att förhindra en icke önskvärd överförsäkring har dock föreskrivits att barntillägget skall reduceras med hänsyn till den ATP-pension som kan tillkomma den försäkrade. Det stad-

gas sålunda att, om den försäkrade åtnjuter tilläggspension, skall honom tillkommande barntillägg minskas med hälften av tilläggspensionen i den mån denna för år räknat överstiger halva basbeloppet. Bestämmelsen innebär att en tilläggspension understigande halva basbeloppet inte påverkar barntillägget, att en tilläggspension vars belopp ligger mellan ett halvt och ett helt basbelopp reducerar barntillägget successivt samt att en tilläggspension som uppgår till basbeloppet konsumerar hela barntillägget för ett barn. För varje ökning av pensionen med ett halvt basbelopp konsumeras ett helt barntillägg för varje ytterligare barn.

Den del av ATP-pensionen som reducerat barntillägget skall vid inkomstprövningen för erhållande av hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg inte räknas som inkomst. Genom denna föreskrift i 5 § lagen om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension har man förhindrat att samma inkomst får verka reducerande på folkpensionsförmåner två gånger.

Antalet barntillägg uppgick enligt riks försäkringsverkets statistik i januari 1967 till 12 294, i januari 1968 till 12 247, i januari 1969 till 12 800 (beräknat värde) och i januari 1970 till 13 000 (beräknat värde). Antalet försörjare som erhöll barntillägg i januari 1967 utgjorde 7 981. Av dessa lyfte 1 575 ålderspension, 5 408 hel förtidspension eller helt sjukbidrag och 998 partiell förtidspension eller partiellt sjukbidrag.

Enkel fråga

I maj månad 1969 frågade herr Mundebo chefen för socialdepartementet om denne avsåg att föreslå uppmjukning av gällande regler rörande minskning av barntillägg till ålderspension och förtidspension med hänsyn till utgående tilläggspension.

Socialministern besvarade frågan i andra kammaren den 29 maj 1969 på följande sätt (II 29: 20):

Några sådana förslag som herr Mundebo efterlyst behandlas inte för närvarande i socialdepartementet. Reglerna rörande ifrågavarande barntillägg har anknytning till de familjepensionsfrågor som utreds av pensionsförsäkringskommittén.

Sedan herr Mundebo anfört att reglerna enligt hans uppfattning var alltför snäva, framhöll socialministern vidare:

Barntilläggens belopp anknyter till barnpensionerna. I pensionsförsäkringskommitténs uppdrag ingår att utreda familjepensionerna. Det pekas i direktiven särskilt på möjligheterna att förstärka barnpensionerna. Efter-

som det finns en koppling mellan barnpensionerna och barntilläggen är det anledning att överväga dessa förmåner i ett sammanhang.

Utskottet

Barntillägg till folkpension kan i princip utgå för varje barn under 16 år till pensionären eller hans hustru under förutsättning att pensionären har vårdnaden om eller stadigvarande sammanbor med barnet. Tillägget utgör för år räknat 25 % av basbeloppet och är till skillnad från de särskilda barnbidragen, som tilläggen ersatt, inte inkomstprövade i egentlig mening. De skall dock reduceras med hänsyn till ATP-pension som utgår till den försäkrade. Den del av ATP-pensionen, som överstiger halva basbeloppet, skall med 50 % minska tilläggsförmånen.

I motionerna riktas kritik mot reduceringsregeln som enligt motionärernas mening medför orimliga resultat. Med tanke på barntilläggets ringa storlek anser de att någon risk för överförsäkring, som på sin tid användes som motiv för regeln, inte föreligger. De hemställer om förslag till sådan ändring av lagen om allmän försäkring att reduceringsregeln upphävs.

Barntillägg utgick i januari 1967 för ca 12 300 barn till ca 8 000 försörjare. Talen torde i dag ligga något högre. Utbetalade barntillägg hänför sig i ungefär en femtedel av fallen till ålderspensioner och i fyra femtedelar av fallen till förtidspensioner eller sjukbidrag. I vilken utsträckning reduceringsregeln inverkar på utgående tillägg eller helt omöjliggör tillägg saknas statistisk upplysning om. Det kan dock sägas att regeln under den första tiden efter barntilläggens införande år 1963 spelat en ganska underordnad roll. Med tillväxten av ATP-pensioner såväl antals- som storleksmässigt har regeln fått större betydelse. Redan en pension som överstiger ett halvt basbelopp påverkar barntilläggets storlek och en pension som uppgår till ett helt basbelopp konsumerar hela barntillägget för ett barn. Utskottet kan väl förstå om dessa konsekvenser av den nuvarande lagstiftningen upplevs som mindre rättfärdiga av de berörda försäkrade och finner i likhet med motionärerna att skäl kan anföras för en översyn av gällande bestämmelse.

Utskottet vill dock framhålla att barntilläggens belopp anknyter till barnpensionerna. Pensionsförsäkringskommittén har att under sina överväganden angående den framtida familjepensioneringen pröva möjligheterna att förstärka barnpensionerna. Därvid kan kommittén knappast undgå att på grund av den koppling som finns mellan barnpensioner och barntillägg pröva även storleken av sistnämnda förmån. Utskottet utgår från att kommittén i det sammanhanget även kommer att behandla reduktionsbestämelsen. Med hänsyn härtill och då kommittén avser att avlämna sitt slutbetänkande instundande årsskifte anser utskottet att någon framställning från riksdagens sida i anledning av motionerna inte är erforderlig. Utskottet får därför hemställa,

att motionerna I: 241 och II: 281 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 april 1970

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Strand (s), fru Hamrin-Thorell (fp)*, herrar Lars Larsson (s), Dahlberg (s), Hübinette (m), Österdahl (fp), Andreasson (cp) och fru Grethe Lundblad (s);

från andra kammaren: fröken Sandell (s), herrar Gustavsson i Alvesta (cp), Fredriksson (s)*, Ringaby (m)*, Gadd (s), Aldén (s)*, fru Fränkel (fp)* och fru Håvik (s).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.